

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ІЗМАЇЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ УПРАВЛІННЯ, АДМІНІСТРУВАННЯ ТА ІНФОРМАЦІЙНОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ
КАФЕДРА ТЕХНОЛОГІЧНОЇ І ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ ТА
ЗАГАЛЬНОТЕХНІЧНИХ ДИСЦИПЛІН

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ТЕХНІКА БЕЗПЕКИ ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ

(назва навчальної дисципліни)

освітній ступінь бакалавр
(назва освітнього ступеня)

галузь знань 01 Освіта / Педагогіка
(шифр і назва галузі знань)

спеціальність 014 Середня освіта
(код і назва спеціальності)

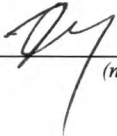
предметна спеціальність 014.15 Природничі науки

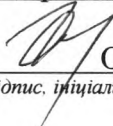
освітня програма «Середня освіта: природничі науки»
(код і назва спеціальності)

тип дисципліни обов'язкова
(обов'язкова / вибіркова / факультативна)

ПОГОДЖЕНО:

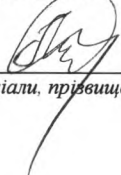
Гарант освітньо-професійної програми

О.В. Федорова
(підпис, ініціали, прізвище)**РЕКОМЕНДОВАНО:**кафедрою технологічної і професійної освіти та загальнотехнічних дисциплін протокол № 1 від 01 вересня 2021 р.Завідувач кафедри

О.В. Федорова
(підпис, ініціали, прізвище)**ПОГОДЖЕНО:**

Голова ради з якості вищої освіти факультету управління, адміністрування та інформаційної діяльності

Л.В. Драгієва
(підпис, ініціали, прізвище)**Розробники програми:**

Букатова О.М., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри технологічної і професійної освіти та загальнотехнічних дисциплін ІДГУ

Рецензенти програми:

Федорова О.В., кандидат фізико-математичних наук, доцент, завідувач кафедри технологічної і професійної освіти та загальнотехнічних дисциплін ІДГУ

Яренчук Л.Г., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри технологічної і професійної освіти та загальнотехнічних дисциплін ІДГУ

1. ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна	Заочна
Кількість кредитів: 4	Лекції:	
	24	6
Модуль: 1	Практичні заняття:	
	24	6
Загальна кількість годин: 120	Лабораторні заняття:	
	-	-
Рік вивчення дисципліни за навчальним планом: 2	Семінарські заняття:	
	-	-
Семестр: 4	Консультації:	
	-	-
Тижневе навантаження (год.): - аудиторне: 3,43 - самостійна робота: 5,14	Індивідуальні заняття:	
	-	-
Форма підсумкового контролю: залік	-	-
Мова навчання: українська	Самостійна робота:	
	72	108

2. МЕТА ДИСЦИПЛІНИ

Предмет вивчення навчальної дисципліни актуальні основні поняття та питання техніки безпеки з урахуванням особливостей освітньої галузі «Середня освіта: природничі науки» та досягнень науково-технічного прогресу.

Метою вивчення дисципліни є: надання компетенцій для здійснення ефективної професійної діяльності шляхом застосування здоров'язберігаючих технологій на заняттях освітньої галузі «Середня освіта: природничі науки», формування у студентів відповідальності за особисту та колективну безпеку і усвідомлення необхідності обов'язкового виконання в повному обсязі всіх заходів гарантування безпеки праці на робочих місцях.

Передумови для вивчення дисципліни знання з фізики, хімії, основ екології, безпеки життєдіяльності, суспільно-економічних дисциплін, загальнотехнічних дисциплін.

Міждисциплінарні зв'язки фізика, хімія, біологія, математика, педагогіка, психологія, БЖД та охорона праці, філософія, етика, естетика, соціологія, ергономіка та ін.

3. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Вивчення навчальної дисципліни передбачає формування та розвиток у здобувачів вищої освіти компетентностей та програмних результатів навчання відповідно до освітньо-професійної програми «Середня освіта: природничі науки».

Інформація про компетентності та відповідні їм програмні результати навчання за дисципліною

Шифр компетентності	Компетентності	Шифр програмних результатів	Програмні результати навчання
Загальні компетентності (ЗК)			
ЗК 2.	Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.	ПРН 7.	Знати методи хімічного та фізико – хімічного аналізу, синтезу хімічних речовин, у тому числі лабораторні та промислові способи одержання важливих хімічних сполук.
		ПРН 17.	Уміє знаходити, обробляти та аналізувати інформацію з різних джерел, насамперед, за допомогою інформаційних технологій.
		ПРН 18.	Уміє застосовувати методи і сучасні технології навчання біології, фізики та хімії, доступно транслювати систему наукових біологічних, фізичних та хімічних знань у площину навчальних предметів біології, фізики та хімії з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей учнів.
ЗК 6.	Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності	ПРН 8.	Знати роль живих організмів та біологічних систем різного рівня у житті суспільства, їх використання, охорону, відтворення.
ЗК 7.	Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).	ПРН 9.	Знає основи безпеки життєдіяльності, безпечного використання обладнання кабінету фізики, лабораторій біології та хімії.
ЗК 8.	Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.		
ЗК10.	Здатність застосовувати набуті знання в практичних ситуаціях.		
ЗК 11.	Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.		
ЗК12.	Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.	ПРН 17.	Уміє знаходити, обробляти та аналізувати інформацію з різних джерел, насамперед, за допомогою інформаційних технологій.
Фахові компетентності (ФК)			
ФК 3.	Здатність характеризувати досягнення біологічної науки та її роль у житті суспільства для цілей збереження	ПРН 16.	Формує в учнів основи цілісної природничо – наукової картини світу через між предметні зв'язки з географією, алгеброю та

	біорізноманіття; досягнення хімічної технології та сучасний стан хімічної промисловості, їх роль у суспільстві; досягнення фізичної науки та її роль у житті суспільства.		геометрією, відповідно до вимог освітньої галузі «Природознавство» в основній (базовій) середній школі.
		ПРН 17.	Уміє знаходити, обробляти та аналізувати інформацію з різних джерел, насамперед, за допомогою інформаційних технологій.
ФК 13.	Здатність застосовувати набуті знання з предметної області, сучасних методик і освітніх технологій для формування в учнів загальних і предметних компетентностей та здійснення міжпредметних зв'язків з географією, алгеброю та геометрією, відповідно до вимог державного стандарту з освітньої галузі «Природознавство».	ПРН 20.	Дотримуватись правових норм і законів, нормативно – правових актів України, усвідомлювати необхідність їх дотримання.
		ПРН 22.	Володіє інформаційно – комунікаційними технологіями навчання і застосовує їх у навчальному процесі з біології, фізики та хімії; самостійно вивчає нові питання біології, фізики, хімії за різноманітними інформаційними джерелами.
ФК 14.	Здатність до рефлексій та самоорганізації професійної діяльності.	ПРН 24.	Здатний вчитися упродовж життя і вдосконалювати з високим рівнем автономності здобуті під час навчання компетентності; усвідомлює соціальну значущість майбутньої професії, сформованість мотивації до здійснення професійної діяльності.
ФК 16.	Здатність безпечного проведення біологічних досліджень в лабораторії та природних умовах.		
ФК 17.	Забезпечення охорони життя і здоров'я учнів у навчально – виховному процесі та позаурочній діяльності.	ПРН 25.	Відповідально ставиться до забезпечення охорони життя і здоров'я учнів у навчально-виховному процесі та позаурочній діяльності.
ФК 18.	Здатність безпечного поводження з хімічними речовинами, беручи до уваги їх хімічні властивості.		
		ПРН 19.	Володіє основами професійної культури, здатний до підготовки та редагування текстів професійного змісту державною мовою; володіє основами професійної мовленнєвої культури при навчанні біології, фізики та хімії в школі.

Матриця відповідності компетентностей результатам навчання за дисципліною

Шифр компетентності	Результати навчання			
	Знання	Уміння	Комунікація	Автономність та відповідальність
ЗК 2.	ПРН 7.	ПРН 17 ПРН 18		
ЗК 6.	ПРН 8.			
ЗК 7.	ПРН 8. ПРН 9.			

ЗК 8.	ПРН 8. ПРН 9.		
ЗК10.	ПРН 8. ПРН 9.		
ЗК 11.	ПРН 8. ПРН 9.		
ЗК 12.		ПРН 17.	
ФК 3.		ПРН 16. ПРН 17.	
ФК 13.			ПРН 20. ПРН 22.
ФК 14.			ПРН 24.
ФК 16.			ПРН 24.
ФК 17.		ПРН 19.	ПРН 25.
ФК 18.		ПРН 19.	ПРН 25.

4. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ДИСЦИПЛІНИ 4. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ДИСЦИПЛІНИ

№ з/п	Назви модулів / тем	Кількість годин (денна форма навчання)						Кількість годин (заочна форма навчання)							
		Аудиторні	Лекції	Семінарські (практичні)	Лабораторні	Консультації	Індивідуальні заняття	Самостійна робота	Аудиторні	Лекції	Семінарські (практичні)	Лабораторні	Консультації	Індивідуальні заняття	Самостійна робота
1.	Теоретичні питання техніки безпеки.	4	2	2	-	-	-	9	-	-		-	-	-	12
2.	Психологія техніки безпеки.	4	2	2	-	-	-	9	-	-		-	-	-	12
3.	Здоров'язберігаючі технології та принципи здоров'язбереження на уроках природничого напрямку	8	4	4	-	-	-	9	-	-		-	-	-	14
4.	Положення про навчальні кабінети з природничих предметів загальноосвітніх навчальних закладів	8	4	4	-	-	-	9	4	2	2	-	-	-	14
5.	Правил безпеки під час проведення навчання з біології в загальноосвітніх навчальних закладах	8	4	4	-	-	-	9	4	2	2	-	-	-	14
6.	Правил безпеки під час проведення навчально-виховного процесу в кабінетах (лабораторіях) фізики та хімії загальноосвітніх навчальних закладів	8	4	4	-	-	-	9	4	2	2	-	-	-	14
7.	Правила пожежної безпеки в	8	4	4	-	-	-	9	-	-	-	-	-	-	14

	навчальних кабінетах з природничих предметів загальноосвітніх навчальних закладів														
8.	Вимоги до безпечної роботи з різними навчальними матеріалами на уроках природничого напрямку	8	4	4	-	-	-	9	-	-	-	-	-	-	14
Проміжний контроль		+													
Разом:		120	24	24	-	-	-	72	12	6	6	-	-	-	108

5. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

5.1. Зміст навчальної дисципліни за темами

Тема 1. Теоретичні питання техніки безпеки. Поняття та завдання техніки безпеки. Об'єкти техніки безпеки. Причини техніки безпеки. Завдання техніки безпеки. Зв'язок техніки безпеки з науковими дисциплінами. Технічний прогрес та безпека праці. Система стандартів техніки безпеки.

Тема 2. Психологія техніки безпеки. Фактори, що впливають на безпеку праці. Психічний стан та безпека праці. Причини виникнення нещасних випадків на виробництві. Психологічні засоби підвищення безпечної поведінки працівників у професійній діяльності.

Тема 3. Здоров'язберігаючі технології та принципи здоров'язбереження на уроках природничого напрямку. Здоров'язберігаючі технології як педагогічна проблема. Поняття здоров'язберігаючих технологій. Завдання використання здоров'язберігаючих технологій на уроках природничого напрямку. Принципи здоров'язбереження на уроках природничого напрямку.

Тема 4. Положення про навчальні кабінети з природничих предметів загальноосвітніх навчальних закладів. Загальні положення. Мета, завдання та основні принципи організації роботи кабінетів з природничих предметів. Типи та розташування кабінетів з природничих предметів. Матеріально-технічне забезпечення кабінетів з природничих предметів. Навчально-методичне забезпечення кабінетів з природничих предметів. Оформлення навчальних кабінетів з природничих предметів. Керівництво кабінетом з природничих предметів.

Тема 5. Правил безпеки під час проведення навчання з біології в загальноосвітніх навчальних закладах. Загальні вимоги техніки безпеки. Вимоги безпеки під час навчання в кабінеті (лабораторії) біології, практичних робіт на навчально-дослідній ділянці, в теплиці (оранжереї), у куточку живої природи та екскурсій у природу визначають Правила безпеки під час проведення навчання з біології.

Тема 6. Правил безпеки під час проведення навчально-виховного процесу в кабінетах (лабораторіях) фізики та хімії загальноосвітніх навчальних закладів. Особливості безпеки проведення робіт в кабінеті хімії. Рекомендації щодо

знищення відпрацьованих реактивів. Рекомендації щодо знищення відходів металічного натрію. Рекомендації щодо знищення реактивів, що не мають етикеток. Особливості безпеки під час проведення занять в кабінетах (лабораторіях) фізики.

Тема 7. Правила пожежної та електробезпеки в навчальних кабінетах з природничих предметів загальноосвітніх навчальних закладів. Вимоги щодо електробезпеки на уроках природничих предметів. Вимоги щодо пожежної безпеки на уроках природничих предметів. Правила електробезпеки на уроках природничих предметів.

Тема 8. Вимоги до безпечної роботи з різними навчальними матеріалами на уроках природничого напрямку. Правила безпеки при роботі з хімічним посудом. Правила безпеки при роботі з фізичним обладнанням. Правила безпеки при роботі з біологічними матеріалами. Правила безпеки при роботі з хімічними реактивами. Правила безпеки при роботі з отруйними, вогне- та вибухонебезпечними речовинами. Маркування отруйних, вогне- та вибухонебезпечних речовин.

5.2. Тематика семінарських (практичних, лабораторних) занять.

1. Теоретичні питання техніки безпеки.
2. Психологія техніки безпеки.
3. Здоров'язберігаючі технології та принципи здоров'язбереження на уроках природничого напрямку
4. Положення про навчальні кабінети з природничих предметів загальноосвітніх навчальних закладів
5. Правил безпеки під час проведення навчання з біології в загальноосвітніх навчальних закладах
6. Правил безпеки під час проведення навчально-виховного процесу в кабінетах (лабораторіях) фізики та хімії загальноосвітніх навчальних закладів
7. Правила пожежної безпеки в навчальних кабінетах з природничих предметів загальноосвітніх навчальних закладів
8. Вимоги до безпечної роботи з різними навчальними матеріалами на уроках природничого напрямку

5.3. Організація самостійної роботи студентів.

№ з/п	Вид роботи	Кількість годин		Форми звітності
		дфн	зфн	
1.	Опрацювання теоретичного матеріалу	9	16	конспекти лекційних тем
2.	Підготовка до практичних занять	36	8	відповіді на практичних заняттях
3.	Підготовка до модульного (проміжного) контролю	4	4	модульна контрольна робота

4.	Опрацювання тем, винесених на самостійну підготовку, в т.ч. конспектування за заданим планом	10	68	відповіді на практичних заняттях та підготовка доповідей і мультимедійних презентацій
5.	Робота з інтернет-ресурсами	3	2	індивідуальні завдання, підготовка до МКР, практичних занять
6.	Написання та оформлення реферату	10	10	реферат
	Разом	72	108	

Тематика індивідуальних (групових) завдань

З метою поглиблення вивчення дисципліни «Техніка безпеки за професійним спрямуванням» є виконання індивідуальних завдань відповідно до тем. Завданням до індивідуальної роботи є написання реферату на задану тему.

Теми рефератів

1. Науково-технічний прогрес і безпека праці
2. Вдосконалення умов праці засобами техніки безпеки
3. Соціально-економічна оцінка умов праці
4. Економічні методи управління умовами праці.
5. Контроль за технікою безпеки у навчальних закладах
6. Стимулювання працезохоронної діяльності в навчально-виховних закладах
7. Оцінка соціальної та соціально-економічної ефективності заходів з техніки безпеки
8. Сучасні проблеми техніки безпеки в освітній галузі
9. Запобігання нещасним випадкам на уроках природничих предметів
10. Психологічне та інженерне забезпечення техніки безпеки
11. Актуальні проблеми гігієни праці.
12. Принципи організації та функціонування техніки безпеки в навчальних закладах
13. Застосування комп'ютерних методів, прикладного та інформаційного забезпечення охорони праці.
14. Ергономіка і техніка безпеки
15. Функціональні обов'язки вчителя у забезпеченні техніки безпеки на уроках природничих предметів.

6. ФОРМИ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

- 6.1. *Форми поточного контролю.* Усна або письмова перевірка вивчення навчальних матеріалів на практичних заняттях.
- 6.2. *Форми проміжного контролю.* Модульна контрольна робота
- 6.3. *Форми підсумкового контролю.* Залік

7. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Засобами діагностики з дисципліни «Техніка безпеки за професійним спрямуванням» є навчальні матеріали, які використовуються для перевірки рівня навчальних досягнень студентів: тести.

Під час поточного контролю оцінюється здатність та рівень виконання студентом завдань на практичних заняттях, результати самостійної роботи з навчальною літературою, а також якість виконання студентом індивідуального завдання у вигляді реферату та його презентації.

Зразок варіанту модульної контрольної роботи:

1. Система організаційних і технічних заходів і засобів, що запобігають вплив небезпечних виробничих факторів на працівників - це

- а. гігієна праці
- б. техніка безпеки
- в. виробнича санітарія
- г. охорона праці

2. При виявленні особами, які здійснюють державний нагляд і контроль за охороною праці, незнання вимог безпеки стосовно робіт, що виконуються працівником проводиться...

- а. позаплановий інструктаж
- б. цільовий інструктаж
- в. повторний інструктаж
- г. перевірки інструктаж

8.1. Шкала та критерії оцінювання знань студентів.

Переведення підсумкового балу за 100-бальною шкалою оцінювання в підсумкову оцінку за традиційною шкалою

Підсумковий бал	Оцінка за традиційною шкалою
	залік
90-100	зараховано
89-70	
51-69	
26-50	не зараховано
1-25	

8.2. Критерії оцінювання під час аудиторних занять.

Критерії оцінювання навчальних досягнень студентів на практичних заняттях

Оцінка	Критерії оцінювання навчальних досягнень
5 балів	Оцінюється робота студента, який у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно й аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу, вільно послуговується науковою термінологією, розв'язує задачі стандартним або оригінальним способом, наводить аргументи на підтвердження власних думок, здійснює аналіз та робить висновки.
4 бали	Оцінюється робота студента, який достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає, в основному розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу, розв'язує задачі стандартним способом, послуговується науковою термінологією. Але при висвітленні деяких питань не вистачає

	достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі неістотні неточності та незначні помилки.
3 бали	Оцінюється робота студента, який відтворює значну частину навчального матеріалу, висвітлює його основний зміст, виявляє елементарні знання окремих положень, записує основні формули, рівняння, закони. Однак не здатний до глибокого, всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, не користується необхідною літературою, допускає істотні неточності та помилки.
2 бали	Оцінюється робота студента, який достатньо не володіє навчальним матеріалом, однак фрагментарно, поверхово (без аргументації й обґрунтування) викладає окремі питання навчальної дисципліни, не розкриває зміст теоретичних питань і практичних завдань.
1 бал	Оцінюється робота студента, який не в змозі викласти зміст більшості питань теми та курсу, володіє навчальним матеріалом на рівні розпізнавання явищ, допускає істотні помилки, відповідає на запитання, що потребують однослівної відповіді.
0 балів	Оцінюється робота студента, який не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його висвітлити, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань.

8.3. Критерії оцінювання індивідуальних завдань.

Критерії оцінювання дослідження у вигляді реферату

№ п/п	Критерії оцінювання роботи	Максимальна кількість балів за кожним критерієм
1.	Обґрунтування актуальності, формулювання мети, завдань та визначення методів дослідження	0,5
2.	Складання плану реферату	0,5
3.	Критичний аналіз суті та змісту першоджерел. Виклад фактів, ідей, результатів досліджень в логічній послідовності. Аналіз сучасного стану дослідження проблеми, розгляд тенденцій подальшого розвитку даного питання.	1
4.	Дотримання правил реферуванням наукових публікацій	1
5.	Доказовість висновків, обґрунтованість власної позиції, пропозиції щодо розв'язання проблеми, визначення перспектив дослідження	1
6.	Дотримання вимог щодо технічного оформлення структурних елементів роботи (титольний аркуш, план, вступ, основна частина, висновки, додатки (якщо вони є), список використаних джерел)	1
Разом		5

8.4. Критерії оцінювання модульної контрольної роботи.

Оцінювання проміжного контролю, тобто модульної контрольної роботи здійснюється за шкалою від «0» до «30». За кожне правильно вирішене тестове завдання студент отримує 1 бал. Максимальна кількість балів за модульну контрольну роботу – 30 балів.

Таблиця переведення балів за виконання модульної контрольної роботи

Кількість балів	Оцінка за національною шкалою
-----------------	-------------------------------

27-30	5	відмінно
23-26	4	добре
16-22	3	задовільно
0-15	2	незадовільно

8.5. Критерії оцінювання під час підсумкового контролю.

Залік отримує студент, який виконав усі види завдань, визначені у робочій програмі навчальної дисципліни й має достатню кількість балів за поточний контроль (не менше 35 балів) та проміжний контроль (не менше 16 балів).

9. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

Інформаційне, навчально-методичне та програмне забезпечення, комп'ютерний клас з доступом до мережі Інтернет, відео проектор.

10. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

10.1. Основні джерела

1. Катренко Л.А., Пітсун І.П. Охорона праці в галузі освіти: Навчальний посібник, 2-ге вид., доп. – Суми: ВТД «Університетська книга», 205. - 304 с.
2. Основи охорони праці: Підручник. 2-ге видання / К.Н.Ткачук, М.О.Халімовський, В.В.Зацарний та ін. – К.: Основа, 2006. – 448 с.
3. Запорожець О.І., Протоєрейський О.С., Франчук Г.М., Боровик І. М. Основи охорони праці. Підручник. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 264 с.
4. Основи охорони праці: / В.В. Березуцький, Т.С. Бондаренко, Г.Г.Валенко та ін.; за ред. проф. В.В. Березуцького. – Х.:Факт, 2005. – 480 с.
5. Русаловський А. В. Правові та організаційні питання охорони праці: Навч. посіб. – 4-те вид., допов. і перероб. – К.: Університет «Україна», 2009. – 295 с.
6. Охорона праці: навч. посіб. / З.М. Яремко, С.В. Тимошук, О.І. Третяк, Р.М. Ковтун; за ред. проф. З.М. Яремка. – Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2010. – 374 с.
7. Катренко Л.А., Кіт Ю.В., Пістун І.П. Охорона праці. Курс лекцій. Практикум: Навч. посіб. – Суми: Університетська книга, 2009. – 540 с.
8. Жидецький В.Ц. Основи охорони праці. Підручник — Львів: УАД, 2006 – 336 с.

10.2. Допоміжні джерела

- 1.Безпека праці: ергономічні та естетичні основи: Навч. посіб. / С.О. Апостолук.В.С.Джигирей, А.С., Апостол юк та інш. – К.; Знання, 2006. – 215 с.
- 2.Жидецький В. Ц. Охорона праці користувачів комп'ютерів. – Львів: „Афіша”, 2000. – 176 с.
- 3.Керб Л. П. Охорона праці: Навч. метод. посібник для самостійного вивчення. – К.: КНЕУ, 2001. – 252 с.

4.Купчик М. П., Гандзюк М. П., Степанець І. Ф. та ін. Охорона праці. – К.: Основа, 2000. – 416 с.

5.Охорона праці: Підручник. / К.Н. Ткачук, М.О. Халімовський, В.В Зацарний та інш. – К.: Основа, 2003. – 472 с.

6.Пряхин В.Н. Безопасность жизнедеятельности человека в условиях мирного и военного времени: Учебник для средних спец. учеб. заведений. – М.: Издательство «Экзамен», 2006. – 381 с.

10.3. Інтернет-ресурси

1. <http://www.dnopr.kiev.ua> - Офіційний сайт Держгірпромнагляду.

2. <http://www.mon.gov.ua> - Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України.

3. <http://base.safework.ru/iloenc> - Энциклопедия по охране и безопасности труда МОТ.

4. <http://base.safework.ru/safework> - Библиотека безопасного труда МОТ.

5. <http://www.nau.ua> - Інформаційно-пошукова правова система «Нормативні акти України (НАУ)».

11. ДОПОВНЕННЯ ТА ЗМІНИ, ВНЕСЕНІ ДО РОБОЧОЇ ПРОГРАМИ В 20__ / 20__ Н.Р.¹

¹ Доповнення та зміни до робочої програми додаються на окремому аркуші, затверджуються на засіданні кафедри до початку навчального року